

POSTANOWIENIE

Dnia 28 października 2020 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Maciej Pacuda

w sprawie z odwołania H. K.
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w Z.
o emeryturę pomostową,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń
Społecznych w dniu 28 października 2020 r.,
skargi kasacyjnej ubezpieczonego od wyroku Sądu Apelacyjnego w (...)
z dnia 16 stycznia 2019 r., sygn. akt III AUa (...),

- 1) odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania,**
- 2) przyznaje adwokatowi T. K. od Skarbu Państwa - Sądu Apelacyjnego w (...) kwotę 180 (sto osiemdziesiąt) złotych powiększoną o obowiązującą stawkę podatku od towarów i usług tytułem pomocy prawnej w postępowaniu kasacyjnym,**
- 3) nie obciąża ubezpieczonego kosztami postępowania kasacyjnego organu rentowego.**

UZASADNIENIE

Sąd Apelacyjny – Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w (...) wyrokiem z dnia 16 stycznia 2019 r. oddalił apelację wniesioną przez ubezpieczonego H. K. od wyroku Sądu Okręgowego – Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w K. z dnia 11 października 2018 r., którym oddalono odwołanie od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w Z. z dnia 28 marca 2018 r. odmawiającej przyznania ubezpieczonemu prawa do emerytury pomostowej.

Ubezpieczony H. K. wniósł do Sądu Najwyższego skargę kasacyjną od wyroku Sądu Apelacyjnego z dnia 16 stycznia 2019 r., zaskarżając ten wyrok w całości i zarzucając mu naruszenie prawa materialnego, to jest art. 49 ustawy z dnia 19 grudnia 2008 r. o emeryturach pomostowych.

We wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżący powołał się na oczywistą zasadność tego środka zaskarżenia oraz na występowanie w sprawie istotnego zagadnienia prawnego, które jego zdaniem dotyczy kwestii, czy praca na polecenie pracodawcy w charakterze kierowcy autobusu dowożącego i rozwożącego pracowników do i z zakładu pracy jest równoważna z pracą kierowcy autobusów, trolejbusów oraz motorniczych tramwajów w transporcie publicznym w rozumieniu załącznika nr 2 do ustawy o emeryturach pomostowych, to jest wykazu prac w szczególnym charakterze i tym samym winna być kwalifikowana jako praca w szczególnym charakterze, w rozumieniu art. 49 powołanej ustawy.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Stosownie do art. 398⁹ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne (pkt 1), istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów (pkt 2), zachodzi nieważność postępowania (pkt 3) lub skarga jest oczywiście uzasadniona (pkt 4). Wypada również dodać, iż zgodnie z art. 398⁴ § 2 k.p.c., określającym wymogi formalne skargi kasacyjnej, skarga kasacyjna powinna zawierać wniosek o przyjęcie do rozpoznania i jego uzasadnienie. Należy zatem stwierdzić, że wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania powinien wskazywać, że zachodzi przynajmniej jedna z okoliczności wymienionych w powołanym wcześniej art. 398⁹ § 1 k.p.c., a jego uzasadnienie winno zawierać argumenty świadczące o tym, że rzeczywiście, biorąc pod uwagę sformułowane w ustawie kryteria, istnieje potrzeba rozpoznania skargi przez Sąd Najwyższy. Skarga kasacyjna nie jest bowiem (kolejnym) środkiem zaskarżenia przysługującym od każdego rozstrzygnięcia sądu drugiej instancji kończącego postępowanie w sprawie, z uwagi na przeważający w jej charakterze element interesu publicznego. Służy ona kontroli prawidłowości

stosowania prawa, nie będąc instrumentem weryfikacji trafności ustaleń faktycznych stanowiących podstawę zaskarżonego orzeczenia.

Wypada również przypomnieć, że w przypadku powoływania się na występowanie w sprawie istotnego zagadnienia prawnego, w uzasadnieniu wniosku (sporządzonym odrębnie od uzasadnienia podstaw kasacyjnych) winno zostać sformułowane zagadnienie prawne oraz przedstawione argumenty prawne, które wykażą możliwość różnorodnej oceny zawartego w nim problemu. Zgodnie ze stanowiskiem jednolicie wyrażanym w judykaturze, oznacza to w praktyce, iż zagadnienie prawne musi odpowiadać określonym wymaganiom, a mianowicie: 1) być sformułowane w oparciu o okoliczności mieszczące się w stanie faktycznym sprawy wynikającym z dokonanych przez sąd ustaleń (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 17 kwietnia 1996 r., II UR 5/96, OSNAPiUS 1997 nr 3, poz. 39 i postanowienie z dnia 7 czerwca 2001 r., III CZP 33/01, LEX nr 52571), 2) być przedstawione w sposób ogólny i abstrakcyjny tak, by umożliwić Sądowi Najwyższemu udzielenie uniwersalnej odpowiedzi, nie sprowadzającej się do samej subsumcji i rozstrzygnięcia konkretnego sporu (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 15 października 2002 r., III CZP 66/02, LEX nr 57240; z dnia 22 października 2002 r., III CZP 64/02, LEX nr 77033 i z dnia 5 grudnia 2008 r., III CZP 119/08, LEX nr 478179), 3) pozostawać w związku z rozpoznawaną sprawą i 4) dotyczyć zagadnienia budzącego rzeczywiście istotne (a zatem poważne) wątpliwości. Istotność zagadnienia prawnego konkretyzuje się zaś w tym, że w danej sprawie występuje zagadnienie prawne mające znaczenie dla rozwoju prawa lub znaczenie precedensowe dla rozstrzygnięcia innych podobnych spraw. Twierdzenie o występowaniu istotnego zagadnienia prawnego jest uzasadnione tylko wtedy, kiedy przedstawiony problem prawny nie został jeszcze rozstrzygnięty przez Sąd Najwyższy lub kiedy istnieją rozbieżne poglądy w tym zakresie, wynikające z odmiennej wykładni przepisów konstruujących to zagadnienie (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 10 marca 2010 r., II UK 363/09, LEX nr 577467, czy też z dnia 12 marca 2010 r., II UK 400/09, LEX nr 577468).

Z kolei skarga jest oczywiście uzasadniona, jeżeli zaskarżone tą skargą orzeczenie zapadło wskutek oczywistego naruszenia prawa, zaś oczywiste naruszenie prawa powinno być rozumiane jako widoczna, bez potrzeby

dokonywania pogłębionej analizy jurystycznej, sprzeczność wykładni lub stosowania prawa z jego brzmieniem albo powszechnie przyjętymi regułami interpretacji (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 26 lutego 2001 r., I PKN 15/01, OSNAPIUS 2002 nr 20, poz. 494 oraz z dnia 17 października 2001 r., I PKN 157/01, OSNP 2003 nr 18, poz. 437) i jest możliwe do przyjęcia tylko wówczas, gdy orzeczenie jest niewątpliwie sprzeczne z zasadniczymi i niepodlegającymi różnej wykładni przepisami prawa (por. orzeczenie Sądu Najwyższego z dnia 30 stycznia 1963 r., II CZ 3/63, OSPiKA 1963 nr 11, poz. 286). Powołanie się przez autora skargi kasacyjnej na przesłankę zawartą w art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. zobowiązuje go zatem do przedstawienia wyводу prawnego zmierzającego do wykazania kwalifikowanej postaci naruszenia przepisów prawa materialnego lub procesowego polegającej na jego oczywistości, widocznej *prima facie*, przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej, co daje podstawy do uznania skargi za oczywiście uzasadnioną, tj. podlegającą uwzględnieniu (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 11 grudnia 2009 r., II PK 223/09, LEX nr 585777 oraz z dnia 3 lutego 2010 r., II PK 304/09, LEX nr 602695). Innymi słowy, jeżeli skarżący powołuje się na oczywistą zasadność skargi, to powinien zawrzeć w niej wywód prawny, z którego ta oczywista zasadność będzie wynikała. Ma to być przy tym zasadność łatwo dostrzegalna już nawet przy pobieżnej lekturze skargi (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 7 maja 2010 r., V CSK 459/09, LEX nr 602638).

Zdaniem Sądu Najwyższego, oceniany w niniejszym postępowaniu wniosek skarżącego o przyjęcie jego skargi kasacyjnej do rozpoznania nie spełnia wyżej określonych kryteriów.

Sąd Najwyższy zauważa przede wszystkim, że skarżący łączy oczywistą zasadność skargi kasacyjnej z wystąpieniem istotnego zagadnienia prawnego. Tymczasem, już tylko z samej przedstawionej wyżej istoty ustawowych przesłanek przedsądu, przewidzianych w art. 398⁹ § 1 pkt 1 i 4 k.p.c., wynika, że co do zasady nie mogą one występować jednocześnie. Jeżeli bowiem w sprawie rzeczywiście występuje istotne zagadnienie prawne, od którego rozstrzygnięcia zależy wydanie prawidłowego orzeczenia co do istoty sprawy, to z natury rzeczy ewentualny błąd orzeczniczy popełniony przez Sąd drugiej instancji nie może mieć charakteru oczywistego i podstawowego. Skarga kasacyjna nie może być, z kolei, uznana za

oczywiście uzasadnioną, jeżeli o występowaniu tej przesłanki miałoby świadczyć naruszenie przepisów prawa, których wykładnia nasuwa tak duże wątpliwości, iż konieczne jest ich wyjaśnienie przez Sąd Najwyższy w ramach sformułowanego w tej sprawie zagadnienia prawnego (por. pośród wielu postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 27 stycznia 2011 r., II PK 247/10, LEX nr 1274964; z dnia 14 kwietnia 2011 r., II UK 24/11, LEX nr 1365662; z dnia 18 lipca 2012 r., I UK 414/12, LEX nr 1675225).

Niezależnie od przedstawionej wyżej argumentacji Sąd Najwyższy zauważa i to, że sugestii skarżącego, jakoby jego skarga kasacyjna była oczywiście uzasadniona, nie towarzyszy jakikolwiek wywód jurydyczny, który potwierdzałby kwalifikowaną, a więc widoczną *prima facie* postać naruszenia zaskarżonym wyrokiem przepisów prawa materialnego lub procesowego. Co więcej, w tej części wniosku skarżący nie wymienia nawet żadnych przepisów prawnych, do których ta przesłanka przedsądu by się odnosiła.

W niniejszej sprawie, wbrew odmiennemu stanowisku skarżącego, nie występuje również istotne zagadnienie prawne. Trzeba bowiem podkreślić, nawiązując do opisu naruszenia prawa materialnego zawartego z podstawie zaskarżenia, że wymieniony w nim okres nie mieści się w ustalonym przez Sądy *meriti* okresie, w którym skarżący wykonywał pracę w szczególnych warunkach w rozumieniu art. 32 ustawy o emeryturach i rentach, ponieważ Sądy obu instancji ustaliły, że pracę taką skarżący zaczął wykonywać dopiero od dnia 1 stycznia 1990 r., realizując ją jako kierowca samochodów ciężarowych. Co już wcześniej zostało zaś podniesione, istotne zagadnienie prawne musi być między innymi sformułowane w oparciu o okoliczności mieszczące się w stanie faktycznym sprawy wynikającym z dokonanych przez sąd ustaleń.

Końcowo Sąd Najwyższy stwierdza również, że wykładnia powołanego przez skarżącego art. 49 ustawy o emeryturach pomostowych była już wielokrotnie przedmiotem jego orzecznictwa, w którym jednolicie przyjmuje się, że przepis ten zmienia wymagania konieczne do uzyskania emerytury pomostowej dla osób niespełniających warunku z art. 4 pkt 6 ustawy, zwalniając je wprawdzie z konieczności wykonywania po dniu 31 grudnia 2008 r. pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze, w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3 tej ustawy,

jednakże wprowadzając równocześnie w to miejsce wymaganie, aby ubiegający się o rozważane świadczenie spełniał w dniu wejścia w życie ustawy (1 stycznia 2009 r.) warunek posiadania co najmniej 15 lat w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze, w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3. W wyroku z dnia 13 marca 2012 r., II UK 164/2011 (OSNP 2013 nr 5-6, poz. 62) Sąd Najwyższy wyjaśnił zaś, że w świetle art. 49 pkt 3 ustawy o emeryturach pomostowych, nie ma podstaw prawnych do przyznania emerytury pomostowej ubezpieczonemu, którego dotychczasowy okres pracy w warunkach szczególnych lub w szczególnym charakterze nie może być kwalifikowany jako prace w warunkach szczególnych w rozumieniu dziś obowiązujących przepisów (art. 3 ust. 1 ustawy) lub o szczególnym charakterze (art. 3 ust. 3 ustawy). Sąd Najwyższy podkreślił, powołując się na wcześniejsze orzecznictwo, że przepisy regulujące system zabezpieczenia społecznego ze względu na swoją istotę i konstrukcję podlegają wykładni ścisłej. Nie powinno się więc stosować do nich wykładni celowościowej, funkcjonalnej lub aksjologicznej w opozycji do wykładni językowej, jeżeli ta ostatnia prowadzi do jednoznacznych rezultatów interpretacyjnych. Podobne stanowisko w kwestii wykładni art. 49 zostało zaprezentowane w doktrynie prawa (zob. M. Zieleniecki, Emerytura pomostowa w nowym systemie emerytalnym, Gdańsk 2011, str. 244 i 248). Należy dodać, że przyjęcie wykładni art. 49 ustawy o emeryturach pomostowych, według której pkt 3 tego przepisu nie ogranicza pojęcia pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze do prac wskazanych w art. 3 ust. 1 i 3 tej ustawy, prowadziłoby do wniosku, że emeryturę pomostową może uzyskać każdy, pod warunkiem niewykonywania takiej pracy po 31 grudnia 2008 r., nawet gdy ma okres co najmniej 15 pracy w warunkach szczególnych lub w szczególnym charakterze spełniającej jedynie wymagania dla tego rodzaju prac z art. 32 lub 33 ustawy o emeryturach i rentach z FUS, a niebędących pracami wskazanymi w art. 3 ust. 1 i 3 ustawy o emeryturach pomostowych. W rezultacie należy uznać, że określenie „okres pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze, w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3”, zawarte w art. 49 pkt 3 ustawy o emeryturach pomostowych, oznacza okres pracy wskazany w art. 3 ust. 1 i 3 tej ustawy bez wliczania do niego okresów pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze, w rozumieniu art. 32 i art. 33 ustawy emeryturach i

rentach z FUS. Analogiczny pogląd wyraził Sąd Najwyższy także w wyroku z dnia 4 września 2012 r., I UK 164/2012 (OSNP 2013 nr 15-16, poz. 185). Z kolei Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 22 lipca 2013 r., III UK 106/12 (LEX nr 1555688), aprobuując to stanowisko, dodał równocześnie, iż wynikający z treści omawianego przepisu warunek legitymowania się przez ubezpieczonych, którzy po dniu 31 grudnia 2008 r. nie wykonywali pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3 ustawy o emeryturach pomostowych, wyłącznie okresem takiej właśnie pracy (to jest pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3 ustawy), przypadającym przed dniem 1 stycznia 2009 r. został jasno wyrażony i wynika wprost, zarówno z literalnego brzmienia art. 49 pkt 3 ustawy, jak i z celu tej ustawy określonego w wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 16 marca 2010 r., K. 17/2009 (OTK ZU 2010/3A, poz. 21).

Kierując się przedstawionymi motywami, Sąd Najwyższy uznał, iż skarżący nie wykazał potrzeby merytorycznego rozpoznania jego skargi kasacyjnej. Dlatego, na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c., a w odniesieniu do kosztów nieopłaconej pomocy prawnej w postępowaniu kasacyjnym na podstawie art. 98 § 1 i 3 k.p.c. oraz § 4 ust. 3 w związku z § 15 ust. 2 i w związku z § 16 ust. 4 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 3 października 2016 r. w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez adwokata z urzędu, orzekł jak w sentencji postanowienia, odstępując równocześnie na podstawie art. 102 k.p.c. od obciążenia skarżącego kosztami postępowania kasacyjnego organu rentowego.